Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/14/2023-TEM-34

Tero Vihavainen 10.11.2023

Raportti: EU:n epävirallinen kilpailukykyneuvosto (avaruus) 6.-7.11.

Espanjan puheenjohtajakauden epävirallinen kilpailukykyministerikokous (avaruus) järjestettiin Sevillassa 6.-7.11.2023. Ennen epävirallista kilpailukykyministerikokousta järjestettiin myös Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ministerikokous, ja sen päätteeksi yhteiskokous EU-ESA-kokoonpanolla. Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Wille Rydman.

Epävirallisen ministerikokouksen pääteemana oli EU:n avaruusjärjestelmien resilienssin parantaminen, EU:n teknologinen omavaraisuus sekä EU:n avaruuteen pääsyn turvaaminen. Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostuivat erityisesti resilienssin edistäminen, kantorakettiohjelman toimintakyvyn tärkeys, teollisuuden toimintakyvyn vahvistaminen ja toiminnan kaupallisuuden edistäminen.

Päivä jatkui EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön yhteiskokouksella, jossa keskusteltiin avaruuden hyödyntämisestä kestävien politiikkatavoitteiden edistämisessä sekä kilpailun lisäämisestä innovatiivisin hankinnoin.

Epävirallisessa kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Sevillan epävirallisessa kilpailukykyministerikokouksessa keskusteltiin EU:n avaruusjärjestelmien resilienssin parantamisesta, EU:n teknologisesta omavaraisuudesta sekä avaruuteen pääsyn turvaamisesta.

Alustuksessaan avaruusasioista vastaava **komissaari Thierry Breton** kertoi EU:n turvallisuuden ja puolustuksen avaruusstrategian (SSSD) tähtäävän kokouksen teemojen vahvistamiseen. Strategian keskeinen osa on EU:n Space Law –aloite, joka määrittää minimivaatimukset avaruusjärjestelmien resilienssille. Nykyinen kantorakettiohjelmien kriisi on uhka jo olemassa olevien avaruuspalveluiden (Galileo, Copernicus) toiminnan jatkuvuudelle ja uusien järjestelmien (IRIS2) kehittämiselle. Komissaari toi esiin myös toimitusketjujen ja kriittisten teknologioiden saatavuuden osana resilienssiä. Lopuksi hän painotti eurooppalaisen yhteistyön merkitystä, EU:n johtajuutta sekä Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ja yksityisen sektorin toimijoiden roolien kirkastamista.

ESA:n **pääjohtaja Josef Aschbacher** totesi omassa puheenvuorossaan edeltävänä päivänä pidetyn ESA-ministerikokouksessa käsitellyn esityksen tukevan tämän kokouksen teemoja, kertasi esityksen pääkohdat ja painotti jälleen eurooppalaisen tiiviin yhteistyön merkitystä.

Pääjohtajan esitys käsittelee miehitettyjä avaruuslentoja, avaruuteen pääsyn turvaamista ja avaruuden kestävää käyttöä. Miehitettyjen avaruuslentojen ohjelman kehittäminen aloitetaan eurooppalaisen rahtimoduulin rakentamisella. Sen avulla voidaan viedä astronautteja ja rahtia esimerkiksi kansainväliselle avaruusasemalle ja takaisin. Rahtimoduulin on tarkoitus olla valmis 2028. Sen kehittämisessä huomioidaan tulevaisuuden tarpeet kuulentoihin. Avaruuden kestävä käyttö on ensiarvoisen tärkeää avaruuspalveluiden turvaamiseksi myös tuleville sukupolville. Avaruustoiminta, erityisesti kaukokartoitus ja Copernicus-ohjelma, ovat keskeisiä työkaluja EU:n vihreän kehityksen

ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa: ilmastonmuutoksen monitoroinnissa ja toimenpiteiden kohdistamisessa.

Puheenvuorossaan Suomi tuki toimia, joilla parannetaan avaruuspalveluiden saatavuutta, painotti teknologisen omavaraisuuden tärkeyttä ja nosti esiin SME-yritysten pääsyn toimitusketjuihin. Kantorakettiohjelman toimivuuden Suomi näki keskeiseksi sekä EU:n strategisille ohjelmille, että yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksien kehittymiselle. Lopuksi Suomi painotti EU:n ja ESA:n toimenpiteiden synkronointia.

Muiden jäsenmaiden puheenvuoroissa SSSD sai laajaa tukea, samoin kuin EU:n Space Law –aloite. Resilienssin parantaminen, kantorakettiohjelman toimintakyvyn tärkeys, teollisuuden toimintakyvyn vahvistaminen ja toiminnan kaupallisuuden edistäminen nostettiin esiin kautta linjan. Puheenvuoroissa nousi myös esiin näkemys siitä, että maapalautejärjestelmä häiritsee avaruusohjelmien kaupallisuuden kehittymistä. Lisäksi painotettiin mm. kaiken kokoisten yritysten, myös start-upien, huomioimista ja kilpailullisten ratkaisuiden etsimistä.

Lopuksi komissaari Breton kiitti jäsenmaita hyvistä puheenvuoroista, nosti esiin avaruustoiminnan kilpailullisuuden kehittämisen, eri kokoisten yritysten roolin (SME osallistumiselle 30% vaatimus), kantorakettiohjelman kriittisen roolin ja mainitsi vielä lopuksi EU:n Space Law –aloitteen merkityksen sisämarkkinoiden kehittymiselle ja avaruuden kestävälle käytölle.

Päivä jatkui EU:n ja Euroopan avaruusjärjestön yhteiskokouksella, jossa keskusteltiin siitä, miten EU voi parhaiten edistää eurooppalaisia kestävän ja vihreän siirtymän poliittisia tavoitteita ja miten varmistetaan Euroopan suunnannäyttäjäroolin maan ja ympäröivän avaruuden turvaamisessa tuleville sukupolvien käyttöön.

Suomen edustajat

Elinkeinoministeri Wille Rydman
Erityisavustaja Teemu Hartikainen
Johtava asiantuntija Tero Vihavainen, TEM
Suomen ESA-päädelegaatti Kimmo Kanto, Business Finland